

Пагул ача – кумдан палыме марий просветитель.

Шочмо калыкын историешыже ятыр е%о тале пашам коден. Ик тыгай е%оже – эрвел марий Павел Петрович Глезденев. Тудо марий кокла гыч эн ончыч кўшыл образованийым налын.

Пашан цельже – Павел Глезденевын марий калык историйыште кышажым, надыржым ончыкташ.

Задаче-влак:

- Илыш-корныжым, туныктым пашажым, просветитель улмыжым шымлаш.

Павел Глезденев – тиде Мендияров Исламгарей Яковлевичын тынеш пуримо лўмж°. Шочын тудо 9 апрель, 1867 ий тмп° губернийысе Белебей уезд Тымбагуш ялеш, чий верам кучышо кресаньык ешеш. Ача-ава эрге-влаклан кузе гынат образованийым пуаш шонат, садланак изи Пагулым ялысе школыш тунемаш колтат. Варажым Павыл Пўр° оласе учитель школышто тунемын. Туныктышо шинчымашым налме деч вара, тмп° губернийысе школлаште тыршен.

1892 ийыште тынеш пурен да фамилийжым, лўмжым, ача лўмжым тўрысnek вашталтен. Тунамак тмп° оласе духовный семинарийыш корным почын. Кок ий тунемме деч вара дьяконлан, священниклан шоген.

1902 ийыште Оза%ысе духовный академийыш пурен. Тунем пытарыме деч вара тышакынак пашам ышташ кодеш, марий йылмым туныкташ тў%алеш. Тудын йыр учитель семинарийын тунемшыже-влак: Сергей Чавайн, В. Мухин, Дмитрий Ильич Адаев, Сергей Гаврилович Гаврилов-Эпин чумыргеныт.

Оза%о олаште пашам ыштымыж годымак Валерьян Михайлович Васильев дене палыме лиеш. Васильев дене пырля «Марла календарьлан» негызым пыштен, марий школ-влаклан учебникым савыктен. 1907-1914 ийлаште Глезденев марла 7 пособийым печатлен луктын. Нунын коклаште:

1. «Тў%алтыш марла книга» (Начальная марийская книга)
2. «Вес марла книга» (Другая марийская книга)
3. «Марла арифметика» (Марийская арифметика)
4. Букварь да икымше лудшаш книга.

Ик книгаштыже Павел Глезденевын «Вараксимын мурыжо» («Песня ласточки») лўман возымо почеламутшо печатлалтын.

1907 ий мучаште Виче епархийын миссионержылан шогалтеныт. Ты пашаште ятыр вийым марий, удмурт, тынеш пурышо татар-влаклан школым почмашке пыштен, изи чотан калык гыч лекше священник ден туныктышо-влакым ямдылен.

Шорыкйол 1915 ий – «Война увер» газет лекташ тў%алеш. «Марий календарьын» тў%алме пашажым миссионер П.Глезденев умбакыже шуен. Тудо Виче губернаторлан инородец-влакын йылмышт дене газетым савыктыме нерген йодмашым серен. Туге марла «Война увер», одыла «Войнаысь ивор», татарла «Сугыш хабарляре» лекташ тў%алыныт.

1916 ий мучко шке оксаж дене тиде газетым луктын шоген. Ончыч газетыште сарысе увер-влак гына савыкталтыныт. Но редактор, чын просветитель семын тидын дене гына серлаген огыл. Эркын-эркын салтак-влакын илышышт, фронтысо вашталтыш, кресаньык-влакын культурышт, тазалыкышт да моло нергенат возаш тў%алын. Газет калык ойпогым, сылнымутым савыктен. 1915 ийыште 212 е%о газетым налын гын, 1917 ийыште – 1680 лудшо лийын.

Тўрл^о погынын пунчалже почеш 25 сорлаште Оза%ыште «Война увер» олмеш «ТМжара» газет лекташ тў%алын. Тыгеракын, «ТМжара» газет й^оршыш у лийын - у адрес, у редакций, у задача, конешне, у содержанияй да вес кок редактор - Дмитрий Ильич Адаев ден Сергей Гаврилович Гаврилов-Эпин.

Кугыжам сўмыралмеке, Павел Глезденев кугу кумыл дене мер пашаш ушнен. Марий погын-влакым эртарымаште тыршен. Виче велне «Марий ушемым» чумырен.

1917-18 ийласе марий мер илышыште П.Глезденев ик эн тале ончылъе%о лийын.

Октябрь революций деч вара политике илыш деч кора%ын да Виче пединститутышто туныктымо, шымлыме паша дене илен.

1923 ий 23 августышто колен. Глезденев – марий сылнымутлан вия%аш корным почын шогышо гыч иктыже. Тудын чумыр пашаштыже кум йыжы%ым палемдаш лиеш. Эн ончыч тудо просветитель, школла тунемме книгам ямдылыше да туныктымо сомылым виктарыше семын палыме.